

Prof. Dr. Özgür BIYAN

VERGİ HUKUKU

Prof. Dr. Özgür BİYAN

Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Maliye Bölümü Öğretim Üyesi

VERGİ HUKUKU

*7394, 7417, 7421, 7418, 7423 ve 7491 Sayılı
Kanun Değişiklikleri Dâhil*

Genişletilmiş ve Güncellenmiş

4. BASKI

ADALET YAYINEVİ

Ankara - 2024

***Türkiye Cumhuriyeti 100 Yaşında...
Nice yüzyıllar yaşayacak olan Cumhuriyet'e...***

DÖRDÜNCÜ BASKIYA ÖN SÖZ

Bu kitap vergi hukuku alanında geçerli olan temel kuralları öğrenmek isteyenler için kaleme alınmıştır. Başta iktisadi, idari ve sosyal bilimler ile ilgili bölümlerde eğitim alan öğrenciler olmak üzere vergi hukukunu öğrenmek isteyen, çeşitli mesleki sınavlara hazırlanan herkesin bu kitaptan yararlanabilmesi mümkündür. Kitap yasal düzenlemelere dikkat edilerek hazırlanmış, ancak yalın ve sade bir dil çerçevesinde kaleme alınmaya çalışılmıştır. Temel hedef kitle konuyu yeni öğrenenler olduğundan “*anlatım dili*” tercih edilmiş, teknik açıklamalara yer verildikten sonra konuların daha iyi anlaşılması için açıklamalarda bulunmuş ve/veya örneklendirmeler yapılmaya çalışılmıştır. Okuyucunun konuyu daha iyi anlayabilmesine destek vermek ve muhakeme yapabilmesini sağlamak adına metin içlerinde “*dikkat*” veya “*ipucu*” şeklinde kutucuklar konulmuştur. Dikkat kutucukları konuların ya da ara başlıkların daha iyi kavranabilmesi için okuyucuyu düşünmeye teşvik amaçlı ve öğrencilere yönelik çeşitli sınav veya mülakatlarda gelebilecek soru şeklinde oluşturulmuştur. İpucu kutucukları ise anlatılmaya çalışılan başlıklardaki “öz” ya da “temel” olan kurallara dikkat çekmek ve görsellikten de yararlanarak kolay bir şekilde akılda tutulmasını sağlamak adına düzenlenmiştir. Ayrıca yer yer tablo ve şekil ile de görsel olarak öğrenmeyi destekleyici düzenlemeler yapılmıştır. Kitabın sonunda yer verilen kavram dizini ise belli başlı aranılan kavramlara kolay ve hızlı bir şekilde ulaşılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Yaşayan ve değişen vergi hukuku alanındaki çalışmamızın bu baskısını da öncekilerde olduğu gibi gözden geçirdim ve güncelledim. Genişletilmesi gereken ya da sadeleştirilmesi uygun olan yerlerde gerekli işlemleri tamamladım. Elinizdeki baskısının yapıldığı tarihe kadar gerçekleşen kanuni değişiklikler, ceza hadleri, faiz oranları, tarife vb. güncellemeler yapılmış, önceki baskıda yer alan yazım hataları, anlatım bozuklukları giderilmeye gayret edilmiştir. 7394, 7417, 7421, 7418, 7423 ve 7491 Sayılı kanun değişiklikleri de metne işlenmiştir.

Bu baskıda yeni bir adım olarak hem yaşadığımız tecrübelerden paylaşım yapmak hem de öğrencilerden gelen genel sorulara ışık tutmak

İÇİNDEKİLER

DÖRDÜNCÜ BASKIYA ÖN SÖZ	7
VERGİ HUKUKUNA VERİMLİ NASIL ÇALIŞILABİLİR?.....	9
KISALTMALAR	13
İÇİNDEKİLER	15
ŞEKİLLER LİSTESİ	35
TABLolar LİSTESİ.....	35

BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNA GİRİŞ VE TEMEL KAVRAMLAR

I. VERGİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ	37
II. VERGİ HUKUKUNUN TANIMI, KAPSAMI, HUKUK SİSTEMİNDEKİ YERİ	39
A. Vergi Hukukunun Hukuktaki Yeri ve Tanımı	39
B. Vergi Hukukunun Kapsamı	40
III. VERGİ HUKUKUNUN DİĞER HUKUK DALLARIYLA OLAN İLİŞKİSİ	41
A. Vergi Hukuku-Anayasa Hukuku İlişkisi	42
B. Vergi Hukuku-İdare Hukuku İlişkisi	43
C. Vergi Hukuku-Ceza Hukuku İlişkisi	43
Ç. Vergi Hukuku-Uluslararası Hukuk İlişkisi	44
D. Vergi Hukukunun Özel Hukuk ile Olan İlişkisi	44
IV. VERGİ HUKUKUNUN BÖLÜMLERİ	46
A. Genel Vergi Hukuku - Özel Vergi Hukuku	46
B. Şekli Vergi Hukuku - Maddi Vergi Hukuku	48
V. VERGİ HUKUKUNA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR	49
A. Verginin Konusu ve İstisna	50
B. Vergiyi Doğuran Olay	51
C. Mükellef ve Muafiyet.....	51
Ç. Vergi Sorumlusu.....	53
D. Vergi Hukukunda Ehliyet.....	54

E. Vergi Hukukunda Temsil	56
1. Kanuni Temsilci.....	57
2. İradî Temsilci.....	58

İKİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI

I. HUKUKTA KAYNAK KAVRAMI.....	61
II. NÖRMLAR HİYERARŞİSİ.....	61
III. KAYNAKLARIN SINIFLANDIRILMASI	62
A. Kaynakları Çıkartanlara Göre Ayrım.....	62
B. Yazılı Olup Olmamasına Göre Ayrım	64
C. Bağlayıcı Olup Olmamasına Göre Ayrım.....	65
IV. KAYNAK TÜRLERİ VE NİTELİKLERİ	66
A. Anayasa	66
1. Cumhuriyetin Niteliklerine Yönelik Temel İlkeler	66
a. İnsan Hakları.....	67
b. Demokratik Kurallar ve Laiklik İlkesi	68
c. Sosyal Devlet İlkesi	71
ç. Hukuk Devleti İlkesi	73
i) Hukuki İstikrar ve Belirlilik İlkesi	74
ii) Kazanılmış Haklara Saygı ve Geçmişe Yürümezlik İlkesi.....	76
iii) Temel Hak ve Özgürlüklerin Özüne Dokunulmama (Ölçülülük) İlkesi.....	76
2. “Vergi Ödevi”ne İlişkin Temel İlkeler	78
a. Karşılıklı İlkesi	79
b. Eşitlik İlkesi (Mali Güç İlkesi).....	80
c. Adalet İlkesi.....	81
ç. Kanunilik İlkesi	83
i) Kanunilik İlkesinin Birinci İstisnası: Belirli Konularda Cumhurbaşkanına Verilen Yetki	85
ii) Kanunilik İlkesinin İkinci İstisnası: Dış Ticaret Konusunda Cumhurbaşkanına Verilen Yetki	86
iii) Kıyas Yasağı İlkesi.....	87
iv) Örf ve Adet Hukukunun Geçersizliği İlkesi.....	88

B. Vergi Kanunları.....	88
1. Kanun Kavramı ve Kanunların Yürürlüğe Girmesi	89
2. Temel (Genel) Vergi Kanunları.....	89
3. Özel Vergi Kanunları	90
4. Özellikli Bir Kanun: Bütçe Kanunu	90
5. Diğer Kanunlar.....	92
C. Uluslararası Vergi Anlaşmaları	93
1. Uluslararası Anlaşmaların Hukuki Niteliği	93
2. Uluslararası Mali Anlaşmalar	95
3. Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşmaları.....	95
Ç. Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri	96
D. Cumhurbaşkanı Kararları.....	98
E. Yönetmelikler	98
F. Genel Tebliğler.....	99
1. Düzenleyici Genel Tebliğler	99
2. Açıklayıcı Genel Tebliğler	100
G. Genelgeler / Genel Yazılar	101
H. Sirkülerler ve Özelgeler	101
I. Yargı Kararları	102
1. Anayasa Mahkemesi Kararları.....	103
2. İctihadı Birleştirme Kararları.....	104
3. Diğer Yargı Kararları	105
İ. Bilimsel Öğreti (Doktrin)	105
J. Yazılı Olmayan Kurallar: Örf, Adet, Gelenek, Görenek, Teamül.....	106

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ KANUNLARININ UYGULANMASI

I. VERGİ KANUNLARININ YER BAKIMINDAN UYGULANMASI.....	107
A. Konunun Önemi	107
B. Vergilendirme Yetkisi.....	108
C. Temel İlkeler.....	109
1. Mülkîlik Prensibi (Kaynak İlkesi).....	110

2.	Şahsılık Prensibi (Yerleşim Yeri ve Vatandaşlık İlkesi)	110
3.	Çıkış ve Varış Ülkesi Prensibi.....	111
Ç.	Türk Vergi Sistemindeki Genel Durum	112
1.	Gelir Üzerinden Alınan Vergiler.....	112
2.	Harcama ve Servet Üzerinden Alınan Vergiler	113
D.	Çifte Vergileme Sorunu ve Çözüm Yolları	113
1.	Genel Olarak Çifte Vergilendirme Sorunu ve Tanımı.....	113
2.	Ulusal Çözüm Yolları	114
3.	Uluslararası Çözüm Yolları.....	115
II.	VERGİ KANUNLARININ ZAMAN BAKIMINDAN UYGULANMASI	116
A.	Kanunların Yürürlüğe Girmesi	116
1.	Yürürlük Tarihinin Belirlenmiş Olması.....	116
2.	Yürürlük Tarihinin Belirlenmemiş Olması	117
B.	Geçmişe Yürümezlik İlkesi	117
1.	Gerçek Geçmişe Yürüme	118
2.	Gerçek Olmayan Geçmişe Yürüme.....	118
C.	Kanunların Yürürlükten Kalkması	119
1.	Sarih (Açık) İlga.....	119
2.	Zımnî (Kapalı) İlga	120
a.	Normlar Hiyerarşisi Açısından Bakış: Üst Kural Prensibi	120
b.	Zaman Açısından Bakış: Sonraki Norm Prensibi	120
c.	Genel-Özel Kural Prensibi.....	121
3.	Anayasa Mahkemesi İptal Kararları.....	121
4.	Sürelî / Geçici Kanunlar.....	122
III.	VERGİ HUKUKUNDA YORUM (ANLAM BAKIMINDAN UYGULAMA).....	122
A.	Konunun Önemi	122
B.	Yorum Türleri	123
1.	Yasama Yorumu	123
2.	İdari Yorum	123
3.	Yargısal Yorum	124
4.	Doktrin Yorumu	124
C.	Yorum Metotları.....	124
1.	Sözel Yorum Metodu	125
2.	Sistematik Yorum Metodu.....	125

3. Tarihi Yorum Metodu	125
4. Amaçsal Yorum Metodu.....	126
5. Vergi Hukukunda Geçerli Olan Yorum Metotları	126
Ç. Vergi Hukukunda Yoruma İlişkin Özel Kurallar	127
1. Ekonomik Yaklaşım	127
a. Ekonomik Yaklaşımın Tanımı ve Unsurları	127
i) Ekonomik İrdeleme	128
ii) Ekonomik Yorum.....	128
b. Ekonomik Yaklaşımın Hukuki Niteliği	128
c. Peçeleme Sözleşmeleri	129
2. Tipleştirme ve Tipiklik.....	131
3. Kıyas Yasağı.....	131
4. Hukuka ve Ahlaka Aykırı Faaliyetlerin Durumu	133
D. Vergi Hukukunda Mantık Kurallarının Yeri	134
1. Evleviyet	134
2. Aksi ile Kanıt	134
E. Vergi Hukukunda Boşluk Doldurma	135
F. Vergi Hukukunda Takdir Yetkisi	135
1. İdarenin Takdir Yetkisi	135
2. Yargıcın Takdir Yetkisi.....	136

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNDA SORUMLULUK

I. KONUNUN ÖNEMİ.....	137
II. VERGİ SORUMLUSU.....	138
III. VERGİ MEVZUATINDA SORUMLULUK DURUMLARI.....	139
A. Vergi Kesintisi Yapanların Sorumluluk Durumları	139
1. Vergi Kesintisi Kavramı	139
2. Vergi Kesintisi Yönteminin Kullanıldığı Kanunlar	140
3. Vergi Kesintisi Yapmak Durumunda Olanlar	140
4. Vergi Kesintisi Yapmak Durumunda Olanların Sorumluluğu	141
B. Kanuni Temsilci Olanların Sorumluluk Durumları	142
1. Gerçek Kişilerin Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğu.....	142

2.	Tüzel Kişilerin Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğu	143
3.	Tasfiye Döneminde Kanuni Temsilcilerin Sorumluluğu	143
4.	Türkiye’de Bulunmayanların Kanuni Temsilcilerinin Sorumluluğu.....	144
5.	Tüzel Kişiliği Olmayanların İdarecilerinin Sorumluluğu	144
C.	Diğer Sorumluluk Durumları	144
1.	Mirasçılardan Sorumluluk Durumları	145
a.	Miras Paylaşımı Hakkında Kısa Bilgi	145
b.	Veraset Belgesi ve Miras Payları.....	146
c.	Mirasçılardan Sorumluluğu	146
2.	Emlak Alanların Sorumluluk Durumları.....	147
3.	Kurum Devralanların Sorumluluk Durumları.....	148
4.	Motorlu Taşıtların Alımlarına İlişkin Sorumluluk Durumları.....	148
5.	SMMM-YMM Meslek Gruplarına İlişkin Sorumluluk Durumları	149
6.	Kefil Olanların Sorumluluk Durumları	150
7.	Sermaye Şirketi Ortaklarının Sorumluluk Durumları	150
a.	Limitet Şirket Ortaklarının Sorumluluk Durumları	150
b.	Anonim Şirket Ortaklarının Sorumluluk Durumları	151
c.	Eshamlı Komandit Şirket Ortaklarının Sorumluluk Durumları	151
8.	Damga Vergisinde Sorumluluk Durumları	152
9.	İlan ve Reklam Vergisinde Sorumluluk Durumları.....	153
IV.	VERGİ SORUMLULARININ ÖDEVLERİ VE HAKLARI.....	153

BEŞİNCİ BÖLÜM

MÜKELLEFİN ÖDEVLERİ

I.	BİLDİRİM YAPILMASINA İLİŞKİN ÖDEVLER	156
A.	İşe Başlama Bildirimi.....	157
B.	İşi Bırakma Bildirimi.....	158
C.	Diğer Durumlara İlişkin Bildirimler	159
II.	BEYANNAME VERİLMESİNE İLİŞKİN ÖDEVLER	160
III.	DEFTER VE KAYIT TUTULMASINA İLİŞKİN ÖDEVLER	161
A.	Defter Tutmak Zorunda Olanlar	162
B.	Defter Tutma Ödevinin Başlangıcı ve Tasdik Zamanları.....	163
C.	Tutulacak Defterlerin Belirlenmesi.....	165
Ç.	Kayıt Yapılırken Dikkat Edilecek Kurallar	166

IV. BELGE DÜZENLENMESİNE İLİŞKİN ÖDEVLER	167
A. Belgelerin Önemi ve Genel Kurallar	168
B. Vergi Hukukunda Temel Belgeler	169
1. Fatura	169
2. Serbest Meslek Makbuzu.....	171
3. Müstahsil Makbuzu.....	172
4. Gider Pusulası.....	173
5. Perakende Satış Vesikaları	175
6. İrsaliyeler	175
7. Ücret Bordrosu	177
8. Günlük Müşteri Listesi	178
9. Yolcu Listesi	178
10. Diğer Belgeler.....	178
V. MUHAFAZA VE İBRAZ YÜKÜMLÜLÜĞÜNE İLİŞKİN ÖDEV	179

ALTINCI BÖLÜM

VERGİLENDİRME İŞLEMLERİ

I. VERGİYİ DOĞURAN OLAY.....	182
II. TARH İŞLEMİ.....	184
A. Tanımı ve Hukuki Niteliği.....	184
B. Tarh İşleminin Unsurları.....	185
1. Yetki.....	185
2. Şekil.....	187
3. Sebep	188
4. Konu.....	189
5. Maksat.....	189
C. Matrahın Tespiti.....	190
1. Matrah Kavramı.....	190
2. Matrahın Mükellef Tarafından Tespiti (Beyan Üzerine Tarhiyat)	191
3. Matrahın İdare Tarafından Tespiti.....	192
a. Hazırlık İşlemleri	192
b. İkmalen Tarhiyat Yöntemi.....	193
c. Resen Tarhiyat Yöntemi	194
4. Matrahın Kanun Yoluyla Tespiti	196
Ç. Oran	197

III. TEBLİGAT İŞLEMİ	198
A. Tanımı ve Hukuki Niteliği.....	199
1. Tebligat İşleminin Unsurları	200
a. Yetki.....	200
b. Şekil.....	200
c. Sebep	201
ç. Konu.....	201
d. Maksat.....	201
2. Matrahın Mükellef Tarafından Tespitinde Tebligat	202
3. Matrahın İdare Tarafından Tespitinde Tebligat.....	202
4. Matrahın Kanun Tarafından Tespitinde Tebligat.....	202
B. Tebligat Yapılacak Kişiler	202
C. Tebliğ Yöntemleri.....	204
1. Elektronik Tebligat	204
2. Posta Yoluyla Tebligat ve Kapiya Yapıştırma Usulü.....	206
a. Bilinen adresler	206
b. Posta Yoluyla Tebligatta Usul	207
3. Memur Aracılığıyla Tebligat	210
4. Dairede/Komisyonunda Tebligat.....	210
5. İlan Yoluyla Tebligat	210
Ç. Hatalı Tebligat.....	213
IV. TAHAKKUK AŞAMASI.....	213
A. Tahakkukun Tanımı ve Özellikleri	213
B. Tahakkuk Eden Verginin Kesinleşmesi.....	215
1. Tahakkuk aşamasında mükellefin hareketsiz kalması.....	215
2. Tahakkuk aşamasında uzlaşma ve ceza indirimine başvurulması.....	215
3. Tahakkuk aşamasında düzeltme talebinde bulunulması.....	216
4. Tahakkuk aşamasında yargı yoluna gidilmesi	216
C. Tahakkuku Tahsile Bağlı Vergiler.....	217
V. TAHSİLÂT İŞLEMİ	217
A. Tahsilatın Tanımı ve Hukuki Niteliği.....	217
B. Tahsil İşleminin Unsurları.....	219
1. Yetki	219

2. Şekil.....	220
3. Sebep.....	220
4. Konu.....	220
5. Maksat.....	221
VI. VERGİ BORÇLARININ VE CEZALARININ SONA ERMESİ.....	221
A. Ödeme.....	221
B. Mahsup.....	223
C. Takas.....	223
Ç. Zamanaşımı.....	224
D. Terkin.....	224
E. Tahakkuktan ve Tahsilden Vazgeçme.....	226
F. Hata ve Düzeltme.....	227
G. Uzlaşma.....	227
H. Cezada İndirim.....	228
I. Ölüm.....	228
İ. Af Uygulamaları.....	228
J. Yargı Kararları.....	228
K. Vergiye Uyumlu Mükelleflere Vergi İndirimi.....	229

YEDİNCİ BÖLÜM

VERGİ MUHASEBESİ: ENVANTER, DEĞERLEME VE AMORTİSMAN

I. ENVANTER VE ENVANTER İŞLEMLERİ.....	231
II. DEĞERLEME KAVRAMI.....	233
III. DEĞERLEME ÖLÇÜLERİ.....	233
A. Maliyet Bedeli.....	233
B. Borsa Rayici.....	234
C. Tasarruf Değeri.....	235
Ç. Mukayyet Değer.....	235
D. İtibari Değer.....	235
E. Rayiç Bedel.....	235
F. Vergi Değeri.....	235
G. Alış Bedeli.....	236
H. Emsal Bedel ve Emsal Ücret.....	236

IV. İKTİSADİ KIYMETLERİ DEĞERLEME.....	237
V. SERVETLERİ DEĞERLEME.....	239
VI. ENFLASYON DÜZELTMESİ	239
VII. AMORTİSMAN.....	240
A. Amortisman Kavramının Tanımı	240
B. Mevcutlarda Amortisman.....	240
1. Genel Kurallar	240
2. Arazide Amortisman	241
3. Normal Amortisman	241
4. Kıst Amortisman	242
5. Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman	242
6. Madenlerde Amortisman	243
7. Fevkalade Amortisman.....	243
C. Alacaklarda ve Sermayede Amortisman.....	243
1. Değersiz Alacaklar.....	243
2. Şüpheli Alacaklar	243
3. Vazgeçilen Alacaklar	244
4. Sermayenin İtfası.....	244
5. Girişim Sermayesi Fonu.....	244
6. Kuruluş ve Örgütlenme ile Peştamallıkların İtfası	245
7. Özel Maliyet Bedellerinin İtfası.....	245
Ç. Özel Durumlar.....	246
1. Amortisman Tabi Malların Satılması	246
2. Amortisman Tabi Malların Sigorta Tazminatı	246
3. Yenileme Fonu	247

SEKİZİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNDA SÜRELER VE SÜRELERİ ETKİLEYEN HUSUSLAR

I. SÜRE KAVRAMI VE SÜRELERİN ÖNEMİ.....	249
II. SÜRELERİN SINIFLANDIRILMASI	250
A. Organik Yapısına Göre Süreler	250
1. Kanuni (Yasal) Süreler	250

2. İdari Süreler	251
3. Yargısal Süreler	251
B. Hukuki Niteliklerine Göre Süreler	252
1. Hak Düşürücü Süreler	252
2. Vergi Ödevleri ile İlgili Süreler	252
3. Müsamaha (Tolerans-Hoşgörü) Süreleri	252
4. Belirleyici Süreler	253
5. Zamanaşımı Süreleri	253
a. Tarh Zamanaşımı	254
b. Tahsil Zamanaşımı	257
c. Ceza Kesme Zamanaşımı	260
ç. Düzeltme Zamanaşımı	260
III. SÜRELERİN HESAPLANMASI.....	261
A. Genel Kurallar	261
B. Sürenin Gün Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması	261
C. Sürenin Hafta Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması.....	262
Ç. Sürenin Ay Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması	262
D. Sürenin Yıl Olarak Belirlenmesi Halinde Hesaplanması	262
IV. SÜRELERİN HESAPLANMASINI ETKİLEYEN HUSUSLAR.....	263
A. Mücbir Sebep.....	263
B. Zor Durum.....	264
C. Ölüm	266
Ç. Malî Tatil (01-20 Temmuz).....	267
1. Malî Tatilde Uzayan Süreler.....	267
2. Malî Tatilde Duran Süreler	268
3. Mali Tatil İle İlgili Diğer Hususlar	268
4. Malî Tatilden Etkilenmeyen Beyanname ve Bildirimler.....	269
D. Adli Tatil (20 Temmuz-31 Ağustos)	269
E. Üst Makama Başvuru	271
F. Süreleri Etkileyen Diğer Durumlar.....	271

DOKUZUNCU BÖLÜM

VERGİ DENETİMİ VE VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ İDARİ AŞAMADAKİ ÇÖZÜM YOLLARI

I.	VERGİ DENETİM YOLLARI	273
A.	Yoklama	274
1.	Yoklamada Amaç ve Kapsam	274
2.	Yoklamaya Yetkili Olanlar ve Yoklama Zamanı	275
3.	Elektronik Yoklama (E-Yoklama)	276
4.	Yoklamanın Sonuçları.....	277
B.	Vergi İncelemesi.....	277
1.	Vergi İncelemesinin Amacı ve Kapsamı	278
2.	İncelemeye Yetkililer	279
3.	İnceleme Zamanı.....	279
4.	İncelemenin Yapılacağı Yer.....	280
5.	Vergi İnceleme Süreci.....	280
6.	Vergi İncelemelerinde Süre	281
7.	Rapor Değerlendirme Komisyonları.....	282
8.	Vergi İncelemesinin Sonuçları.....	283
II.	BİLGİ EDİNME YOLLARI	283
A.	Arama.....	283
1.	Arama Yapılabilecek Haller	283
2.	Aramada Bulunan Defter ve Vesikalar.....	284
3.	Aramalı İncelemede Usul	284
B.	Bilgi Toplama	285
1.	Talep Üzerine Bilgi Verme.....	285
2.	Devamlı Bilgi Verme.....	285
3.	Bilgi Verilmeyecek Hususlar	286
4.	Uluslararası anlaşmalar gereğince bilgi değişimi.....	287
III.	VERGİ UYUŞMAZLIKLARININ İDARİ AŞAMADA ÇÖZÜM YOLLARI	287
A.	Uzlaşma.....	288
1.	Genel Olarak.....	288
2.	Tarhiyat Öncesi Uzlaşma (TÖU)	290
a.	TÖU Komisyonları	290
b.	TÖU Talebi ve Süresi	290

c. TÖU Gününün Tespiti ve Davet.....	291
ç. TÖU Davetine Uyulmaması	291
d. TÖU Gerçekleşmesi	291
e. TÖU Gerçekleşmemesi.....	292
f. Kısmi Uzlaşma	293
g. Uzlaşmanın Kesinliği ve Ödeme	293
3. Tarhiyat Sonrası Uzlaşma (TSU).....	294
a. TSU Kapsamı	294
b. TSU Komisyonları.....	294
c. TSU Talebi ve Süresi.....	295
ç. Uzlaşma Süreci.....	297
d. Uzlaşmanın Sonuçları	298
B. Hata ve Düzeltme.....	299
1. Vergi Hatasının Tanımı ve Türleri	299
a. Hesap Hataları.....	299
b. Vergilendirme Hataları	300
3. Hataların Meydana Çıkarılması.....	301
4. Hataların Düzeltilmesi.....	301
a. Vergi İdaresi tarafından hatanın tespiti	301
b. Mükellef tarafından hatanın tespiti.....	301
5. Düzeltmede Zamanaşımı.....	302
C. Üst Makama Başvuru	303
D. İzaha Davet.....	303
1. Kapsam	303
2. Ön Tespit.....	304
3. Yetkili Merci ve İhbarda Bulunulmamış Olması.....	304
4. İzah Değerlendirme Komisyonu	305
5. İzaha Davet Yazısı.....	305
6. Vergi Kaçakçılığı Halleri	306
7. İzaha Davet'in Sonuçları	306
D. Kanun Yolundan Vazgeçme	307
1. Müessesenin Amacı	307
2. Kapsamı.....	307
3. Müessesenin Esasları.....	308

ONUNCU BÖLÜM
VERGİ KABAHAHLERİ,
VERGİ SUÇLARI VE CEZALARI

I. VERGİ KABAHAHLERİ VE CEZALARI	310
A. Kabahat Kavramı	310
B. Kabahat ve Suç Kavramları Arasındaki Farklar	310
C. Suçun Unsurları Açısından Kabahat ve Suç Kavramları	311
Ç. Vergi Ziyayı Kabahatı ve Cezası.....	314
1. Vergi Ziyayı Kavramının Tanımı	314
2. Vergi Ziyası Cezasının Tek Kat Uygulanacağı Kabahatler.....	315
3. Vergi Ziyası Cezasının Yarım Kat (%50) Uygulanacağı Kabahatler	316
4. Vergi Ziyayı Cezasının % 20 Olarak Uygulanması	316
5. Vergi Ziyası Cezasının Üç Kat Uygulanacağı Kabahatler	316
D. Genel Usulsüzlük Kabahatleri.....	318
1. Birinci Dereceden Genel Usulsüzlük Kabahatleri.....	319
2. İkinci Dereceden Genel Usulsüzlük Kabahatleri	320
E. Özel Usulsüzlük Kabahatleri	321
F. Vergi Kabahatlerinin Cezalarını Ortadan Kaldıran Haller.....	324
1. Ödeme.....	324
2. Takas	325
3. Af.....	325
4. Terkin.....	325
5. Tahsil Zamanaşımı	325
6. Hata-Düzeltilme	325
7. Uzlaşma.....	326
8. Dava Açma	326
9. Ölüm	326
10. Cezalarda İndirim	326
G. Cezaların Kesilmesini Engelleyen Haller	327
1. Yanılma.....	327
2. Mücbir Sebep.....	328
3. Pişmanlık ve İslah.....	329
4. Ceza Kesme Zamanaşımı.....	330
5. Ölüm	331
H. Vergi Hukukunda İhbar Müessesesi ve İkramesi	331

II. VERGİ SUÇ VE CEZALARI.....	332
A. Vergi Kaçakçılığı Suçu ve Cezası.....	333
1. 18 Aydan-5 Yıla Kadar Cezalandırılan Vergi Kaçakçılık Suçu Fiilleri	333
a. Muhasebe ve Hesap Hilesi Yapmak.....	333
b. Gerçek Olmayan Kişiler Adına Hesap Açmak.....	334
c. Matrah Azaltacak Şekilde Çift Defter Tutmak.....	334
ç. Defter, Kayıt ve Belgeleri Tahrif Etmek.....	334
d. Defter, Kayıt ve Belgeleri Gizlemek.....	335
e. Muhteviyatı İtibariyle Yanıltıcı Belge Düzenlemek veya Kullanmak	335
2. 3 Yıldan-8 Yıla Kadar Cezalandırılan Vergi Kaçakçılık Suçu Fiilleri.....	336
a. Defter, Kayıt ve Belgeleri Yok Etmek.....	336
b. Defter Sayfalarını Yok Etmek, Yerine Başka Sayfa Koymak Ya da Hiç Koymamak.....	336
c. Sahte Belge Düzenlemek veya Kullanmak	336
ç. Ödeme Kaydedici Cihazlara Müdahale Etmek.....	337
d. Tütün Mamulleri ile İlgili Bilgilerin Verilmesini Önlemek ya da Gerçeğe Uygun Olmayan Şekilde Bildirmek.....	338
3. 2 Yıldan-8 Yıla Kadar Cezalandırılan Vergi Kaçakçılık Suçu Fiili	338
4. Vergi Kaçakçılığı Suçunun Ortaya Çıkarılması.....	338
5. Vergi Kaçakçılığı Suçlarında Etkin Pişmanlık ve İndirim Şartları.....	339
6. Vergi Kaçakçılığı Suçlarında Zincirleme Suç	340
B. Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu ve Cezası.....	341
1. Vergi Mahremiyeti Kavramı	341
2. Vergi Mahremiyeti İhlal Suçunu İşleyebilecek Olanlar	341
3. Vergi Mahremiyeti İhlal Suçu Oluşturmayan Durumlar.....	342
4. Vergi Mahremiyeti İhlali ve Cezası	344
C. Mükelleflerin Özel İşlerini Yapma Suçu ve Cezası.....	345
Ç. Haysiyet ve Şerefe Tecavüz Suçu ve Cezası.....	345
D. Ekim ve Sayım Beyanlarını Denetlememe Suçu ve Cezası	345
E. Vergi Suçu Cezalarından Kurtulma Yolları	346
III. VERGİ KABAHAHLERİNDE VE SUÇLARINDA ÖZEL DURUMLAR.....	346
A. Kabahatlerde ve Suçlarda Birleşme (İçtima).....	347
1. Vergi Kabahat ve Cezalarında Birleşme	347
2. Vergi Suçları ve Cezalarında Birleşme	349

B. Kabahatlerde ve Suçlarda İştirak.....	350
C. Kabahatlerde ve Suçlarda Tekerrür.....	352

ON BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ İCRA HUKUKU

I. VERGİ İCRA HUKUKUNUN KONUSU	355
A. Tahsilât İşlemi.....	356
B. Vergi Alacağı Kavramı	357
II. VERGİ İCRA HUKUKUNUN TEMEL İLKELERİ	358
A. Borçlu Menfaatinin Korunması İlkesi	358
B. Alacağın Güvence Altına Alınması İlkesi.....	359
C. Hapis Cezası Verilememesi İlkesi	359
Ç. Verginin Para ile Ödenmesi İlkesi.....	360
D. İktisadi Tahsilât İlkesi	360
III. VERGİ BORCUNUN ÖDENMESİ VE SAĞLANAN KOLAYLIKLAR.....	360
A. Vergi Borcunun Ödenmesi ve Ödeme Zamanları.....	361
B. Vergi Borcunun Geç Ödenmesi: Gecikme Zammı	362
1. Gecikme Zammının Hukuki Nitelikleri	362
2. Gecikme Zammının Hesaplanması ve Oranı	363
3. Gecikme Zammı ile Karıştırılmaması Gereken Bir Feri Yükümlülük: Gecikme Faizi	365
C. Vergi Borçlusuna Sağlanan Kolaylıklar	366
1. Tecil.....	366
a. Genel Olarak.....	366
b. Vergiye Uyumlu Mükelleflerin Borçlarının Tecili.....	367
2. Terkin.....	368
3. Tahsilâtın Geri Bırakılması	368
a. Yürütmenin Durdurulması.....	369
b. Ölüm Hali	369
c. Aciz Hali	370
IV. CEBREN TAHSİLÂTININ BAŞLANGIÇ NOKTASI: ÖDEME EMRİ	370
1. Ödeme Emri Şekil Şartları	370
2. Ödeme Emrine İtiraz.....	371
3. Mal Bildirimi	372

V. VERGİ BORCUNUN ÖDENMEMESİ: CEBREN TAHSİLÂT.....	373
A. Teminatlı Alacakların Tahsilâtı.....	373
B. Haciz Yoluyla Tahsilât.....	374
1. Haciz Kuralları.....	374
2. Haczin Uygulanması.....	375
3. Haczedilemeyecek Mallar ile Kısmen Haczedilebilir Mallar.....	375
4. İstihkak İddiaları.....	377
a. Mükellefin Elinde Olan Mallar İçin İleri Sürülen İstihkak İddiaları.....	377
b. Başkalarının Elinde Olan Mallar İçin İleri Sürülen İstihkak İddiaları.....	377
c. İstihkak Davalarında Görevli Mahkeme.....	378
5. Malların Satışı.....	378
a. Menkul malların satışı.....	378
b. Gayrimenkullerin Satışı.....	379
C. İflas Yoluyla Tahsilât.....	380
Ç. Konkordato Halinde Kamu Alacaklarının Durumu.....	381
VI. VERGİ ALACAĞININ GÜVENCE ALTINA ALINMASI.....	382
A. Teminat.....	382
B. İhtiyati Haciz.....	383
C. İhtiyati Tahakkuk.....	385
Ç. Rüçhan Hakkı.....	386
D. Vergi Alacağını Güvence Altına Alan Diğer Yollar.....	387
E. İstihkak ve Tasarrufun İptali Davaları.....	387

ON İKİNCİ BÖLÜM

VERGİ YARGISI VE İSPAT

I. VERGİ YARGILAMA İLKELERİ.....	389
A. Yazılılık İlkesi.....	389
B. Resen Araştırma İlkesi.....	390
C. Toplu Yargılama Usulü İlkesi.....	390
Ç. Delil Serbestisi İlkesi.....	391
D. Kıyas Yasağı İlkesi.....	391
E. Ekonomik Yaklaşım İlkesi.....	391

II.	VERGİ YARGISI ORGANLARI	392
	A. İlk Derece Mahkemeleri	392
	B. İstinaf Aşaması: Bölge İdare Mahkemeleri	393
	C. Temyiz Aşaması: Danıştay	393
III.	VERGİ YARGISI SÜRECİ	395
	A. Vergi Davasının Hukuki Niteliği	395
	B. Vergi Davasının Konusu	397
	C. Vergi Yargısında Görevli ve Yetkili Mahkeme	397
	Ç. Vergi Yargısında Dava Süreleri	398
	D. Dava Aşaması	399
	1. Davanın Açılması	399
	2. Davanın Görülmesi	400
	3. Davanın Sonuçları	401
IV.	KANUN YOLLARI	401
	A. Olağan Kanun Yolları	402
	1. İstinaf	402
	2. Temyiz	403
	B. Olağanüstü Kanun Yolları	405
	1. Kanun Yararına Temyiz	405
	2. Yargılamanın Yenilenmesi	406
V.	YARGI AŞAMASINDA ÖZELLİKLİ DURUMLAR	408
	A. Yürütmenin Durdurulması	408
	B. Avukat Olmayan Vekil Tarafından Dava Açılması	408
	C. Görevli ve Yetkili Olmayan Mahkemede Dava Açılması	409
VI.	VERGİ HUKUKUNDA İSPAT VE DELİL	409
	A. Konunun Önemi	409
	B. Vergi Hukukunda İspatın Konusu	410
	C. Vergi Hukukundaki İspat Kuralları	410
	1. Hayatın Olağan Akışı Karinesi	411
	2. İktisadi, Ticari ve Teknik İcaplar	411
	a. İktisadi İcaplar	412
	b. Ticari İcaplar	412
	c. Teknik İcaplar	412
	3. İlk Görünüş Karinesi	413

Ç.	Vergi Hukukunda Deliller	413
1.	Yargı Nezdinde Oluşan Deliller	414
a.	Keşif.....	414
b.	İkrar	414
c.	Tanık Beyanı	414
ç.	Bilirkişilik	415
d.	Kesin Hüküm.....	415
2.	Mükellef Nezdinde Oluşan Deliller	415
a.	Beyannameler.....	416
b.	Bildirimler	416
c.	Ticari Defterler ve Kayıtlar.....	417
ç.	Belgeler.....	417
d.	Özel Sözleşmeler	418
e.	Elektronik Ortamdaki Defter ve Belgeler	419
3.	Vergi İdaresi Nezdinde Oluşan Deliller	420
4.	Vergi Hukukunda Geçerli Olmayan Delil Türleri	420
Ç.	Vergi Hukukunda Karineler.....	421

ON ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ULUSLARARASI VERGİ HUKUKU

I.	ULUSLARARASI VERGİ HUKUKUNUN KONUSU	423
II.	ULUSLARARASI VERGİ HUKUKUNUN KAYNAKLARI	424
A.	Ulusal (İç) Hukuk.....	424
B.	Uluslararası Vergi Anlaşmaları	425
C.	Avrupa Birliği Vergi Hukuku	425
Ç.	Uluslararası Örf ve Âdet Hukuku.....	425
D.	Hukukun Genel İlkeleri	426
E.	Uluslararası İçtihatlar.....	426
F.	Bilimsel Öğreti	426
III.	VERGİLENDİRME YETKİSİ	427
IV.	ULUSLARARASI VERGİLEME İLKELERİ.....	427
A.	Yersellik (mülkîlik) ilkesi: Kaynak İlkesi.....	427
B.	Şahsîlik İlkesi: Yerleşim Yeri ve Vatandaşlık İlkeleri.....	429

C.	Çıkış ve Varış Ülkesi Prensipleri.....	430
Ç.	Türkiye Uygulaması	430
	1. Gelir Vergisi Kanunu	431
	2. Kurumlar Vergisi Kanunu.....	432
	3. Harcamalar Üzerinden Alınan Vergiler	432
	4. Servet Üzerinden Alınan Vergiler	432
V.	ÇİFTE VERGİLEME.....	433
A.	Kavramsal Tanım.....	433
B.	Çifte Vergilendirmeyi Önleme Yolları	434
	1. Ulusal Yöntemler	434
	a. İstisna Yöntemi	434
	b. İndirim Yöntemi	436
	c. Mahsup Yöntemi	436
	ç. Bir Örnek Üzerinden Yöntemlerin Karşılaştırılması.....	437
	d. Türk Vergi Sisteminde Uygulanan Yöntemler.....	439
	e. Karşılıklı Anlaşma Usulü	439
	2. Uluslararası Yöntemler	442
VI.	ULUSLARARASI VERGİ KAÇAKÇILIĞI.....	443
VII.	KÜRESELLEŞME VE VERGİ REKABETİ	443
VIII.	İNTERNETİN VE DİJİTALLEŞMENİN VERGİLEMEYE ETKİLERİ	444
IX.	VERGİ CENNETLERİ.....	446
	KAYNAKLAR	449
	KAVRAM DİZİNİ.....	453

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.	Vergi Hukukunun Diğer Hukuk Dalları ile İlişkisi	42
Şekil 2.	Vergi Kanunlarının Yer Bakımından Uygulanması	111
Şekil 3.	Mükelleflerin Ödevleri	156
Şekil 4.	Vergilendirme İşlemleri ve Süreç (4 T)	183
Şekil 5.	Yetki Unsurundaki Hukuki Sakatlıklar	187
Şekil 6.	Posta Yoluyla Tebligat Şematik Görünüm.....	209
Şekil 7.	Vergi Hatalarının Ortaya Çıkarılması	301
Şekil 8.	Vergi Kabahatlerinde Birleşme (İçtima).....	348

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Vergi Hukuku Genel Bölümlendirmesi.....	47
Tablo 2.	Vergi Hukuku Özel Bölümlendirmesi.....	48
Tablo 3.	Maddi-Şekli Vergi Hukuku Bölümlendirmesi.....	49
Tablo 4.	Kaynakların Sınıflandırılması – Organlarına Göre.....	64
Tablo 5.	Vergi Hukukunda Bağlayıcılık Durumuna Göre Kaynaklar.....	65
Tablo 6.	İlan Yoluyla Tebliğ Usulü	212
Tablo 7.	Tahsil Zamanaşımını Kesen ve Durduran Nedenler.....	259
Tablo 8.	Tarhiyat Öncesi Uzlaşma ile Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Ortak Kurallar	289
Tablo 9.	Tarhiyat Öncesi Uzlaşma ile Tarhiyat Sonrası Uzlaşma Farklar	289
Tablo 10.	Vergi Kabahatleri ve Vergi Suçları Arasındaki Farklar	311
Tablo 11.	Genel Usulsüzlük Kabahatleri ve Cezaları.....	321
Tablo 12.	Özel Usulsüzlük Kabahatleri ve Cezaları.....	324
Tablo 13.	Vergi İhbar İkramiyesi Oranları.....	332
Tablo 14.	Amme Alacaklarının Sınıflandırması.....	358
Tablo 15.	Yıllar İtibariyle Gecikme Zammı Oranları	364
Tablo 16.	Vergi Yargısında Dava Süreleri	398
Tablo 17.	Çifte Vergilendirmeyi Önleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması-1	438
Tablo 18.	Çifte Vergilendirmeyi Önleme Yöntemlerinin Karşılaştırılması-2	438

BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ HUKUKUNA

GİRİŞ VE TEMEL KAVRAMLAR

Vergi usullerinin düzeltilmesi için çözüm ve gelir yolu aranması da önemle sürdürülmelidir. İyi ilkeler ve iyi uygulamanın sevindirici sonuçlarını vatandaş, hiçbir işte vergi konusundaki kadar önemle izlemez.

Mustafa Kemal Atatürk

(01.11.1936, T.B.M.M., 5.Dönem, 2.Yasama Yılı Açılışı)

Vergi hukukuna başlangıçta bilinmesi gereken ilk husus aslında verginin ne olduğudur. Vergi ile ilgili eğitimler almamış kişilerin dahi vergi ifadesini duyduklarında akıllarından pek çok kavram geçer. Ancak vergi hukuku açısından verginin ne anlama geldiği ise son derece teknik bir analiz gerektirmektedir. O nedenle öncelikle vergi hukuku açısından verginin tanımı ile başlangıç yapmak yerinde olacaktır.

I. VERGİNİN TANIMI VE ÖZELLİKLERİ

Vergi kavramı bilimsel olarak pek çok kitap, makale gibi çalışmada ayrıntılı olarak yer almasına karşın herhangi bir kanunda tanımlanmamış bir terimdir. Ancak verginin özelliklerine dair düzenlemeler kanunlarda yer almaktadır. Örneğin, Anayasa'nın 73. maddesinde herkesin kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi ödemek zorunda olduğu ifade edilmektedir. Burada verginin üç temel özelliği ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi mali güce göre alınacağı, ikincisi zorunlu bir ödeme olduğu ve üçüncüsü ise kamu giderlerini karşılamak amacıyla tahsil edilebileceğidir. 6183 sayılı Kanun'un 1. maddesinde de verginin asli bir kaynak olduğu ifade edilmektedir. Diğer deyişle devletin temel gelir kaynağı olduğu kabul edilmiştir. Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür.

Verginin diğer kamu gelirlerinden ayrıldığı temel özelliklerinden biri “karşılıksız” olmasıdır. Verginin ödenmesi sırasında ödeyen kişiye doğrudan bir kamu hizmeti sunulmaz. Mükellefe ayrıcalıklı olarak menfaat sağlayacak herhangi bir işlem yapılmaz. Vergi, toplumun genel giderlerinin karşılanması için ödenen bir bedeldir. Örneğin, gayrimenkul alan bir kişi tapu çıkartmak istediğinde, bu kamu hizmetinin karşılığı olarak “harç” öder. Dolayısıyla ödediği harç karşılıklıdır. Ödemiş olduğu harç karşılığında adına tapu tescili yapılır. Oysa vergide böylesine somut bir hizmet sunulmaz. Harç, resim, katılım payı vb. isimler altında yapılan ödemeler ile verginin en büyük farkı burada ortaya çıkar.

Verginin en belirgin özelliği “karşılıksız” olmasıdır.

Verginin karşılıksız olması demek bu anlamda spesifik bir beklenti karşılığında tahsil edilmemesi demektir (tapu harcı örneğinde olduğu gibi). Ancak bu demek değildir ki vergi ödeyenlerin kamu yönetiminden beklentisi olmasın. Dünyadaki pek çok ülkede vergi ödeyen kişiler, ödedikleri vergilerle genel olarak kamu hizmetlerinin sorunsuz ve etkin bir şekilde yürütülmesini “haklı” olarak bekler. Özellikle kamu maliyesi teorisinde açıklanan “tam kamusal mallar” ile “yarı kamusal mallar”ın finansman ihtiyacı en başta vergilerle karşılanır. Örneğin tam kamusal hizmetlerin başında gelen adalet hizmetlerinin etkin şekilde yürütülmesi vergilerden elde edilen gelirlerle sürdürülür. Bu anlamda vergi ödeyen kişiler de bu hizmetlerin sağlıklı şekilde yürütülmesini bekler ve talep eder. Ayrıca eğitim ve sağlık gibi yarı kamusal nitelikteki mallar da öncelikle vergilerle finanse edilir. O zaman geniş anlamda verginin genel kamu hizmetlerinin yürütülmesi için bir bedel olduğu, dolayısıyla da makro düzeyde bir karşılığı olduğunu ifade etmek yanlış olmayacaktır.

Vergilerin ödenmesi günümüzde sadece para ile mümkündür. Para dışında verginin başka yollarla ödenmesi hukuki düzenlemeler gereği mümkün değildir. Örneğin, “vergi vermek yerine bir hafta kamu hizmetinde çalışayım” demek söz konusu değildir. Vergi borcundan bahsedebilmek için borcun kesinleşmiş, yani ödenmesi gereken safhaya gelmiş olması da şarttır. Kesinleşmemiş bir vergi borcu da tahsil edilemez. Ayrıca tahsilâtı da yetkili merciler yapmak zorundadır. Vergi daireleri dışında¹ başka mercilerin tahsilât yetkisi bulunmamaktadır. Bu gibi özelliklerden yola çıkarak verginin tanımı genel anlamda şu şekilde yapılabilir:

¹ Vergi daireleri bu yetkilerini zaman zaman yerel yönetimlere ya da bankalara da devredebilmektedir. Ancak bu durum yetkinin esas sahibinin vergi dairesi olduğu

KAVRAM DİZİNİ

4

4 T · 183

A

açılış tasdiki · 163
Adalet ilkesi · 82
adet · 64, 88, 106, 425
adli tatil · 269
advalorem matrah · 190
akıl hastalığı · 57
aksi ile kanıt · 134
aksi ile yorum · 134
aldatmak · 129
alış bedeli · 236
Amaçsal Yorum · 126
amme alacağı · 357
amortisman · 240
amortismanda gün esası · 241
Anayasa · 37, 42, 55, 62, 66, 78, 80
Anayasa Mahkemesi · 66, 103, 121
arama · 283
aramalı inceleme · 283
arazide amortisman · 241
artan oranlı tarife · 82
asgari ücret · 71
ast-üst kaynak ilişkisi · 120
ayırma kuramı · 82
azalan bakiyeler üzerinden amortisman · 242

B

bağlayıcı kaynaklar · 65
bağlı hareketli kabahat · 314
bağlı yetki · 135, 184
Bakanlar Kurulu · 96, 98

belge · 167
belge düzeni · 155
Belirlilik ilkesi · 75
benzeri mali yükümlülük · 84
beyan üzerine tarhiyat · 191
beyanname · 69, 160
beyanname verme hakkı · 70
bildirim · 156
bilgi değişimi · 287
bilgi toplama · 285
Bilimsel Öğreti · 105
bilinen adresler · 207
blok zincir · 446
bordro · 177
borsa rayici · 234
boşluk · 135
bulut sistemi · 445
bütçe hakkı · 91
Bütçe Kanunu · 122

C

ceza hukuku · 43
ceza kesme zamanaşımı · 260, 330
cezalarda indirim · 228
cezaların ortadan kaldırılması · 324
cezaların şahsiliği · 326
Cumhurbaşkanı · 85, 86
Cumhurbaşkanı Kararları · 78, 85, 98, 230, 393
Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri · 96
Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi · 97

Ç

Çıkış ülkesi · 112, 430
çift defter · 334
çifte vergileme · 113, 437
çifte vergilendirme · 114

çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmaları
· 95
çok yakın tehlike · 321

D

Damga Vergisi · 152
Danıştay · 104, 393, 403
dar mükellef · 112
dar mükellefiyet · 110
dava açma süreleri · 398
dava aşaması · 399
davacı · 399
davalı · 399
defter · 161, 162
defter beratı · 165
defter tasdik makamı · 163
defter tasdiki · 163
değerleme · 231, 233
değersiz alacak · 243
delil · 413
demokrasi · 74
Demokrasi · 68
deyimsel yorum · 125
dijital ürün · 445
doğruluk denetimi · 149
düzeltilme zamanlaşımı · 260, 302

E

e-beyanname · 161
e-defter · 161
e-fatura · 171
egemenlik yetkisi · 108, 423
ehliyet · 54
e-İrsaliye · 176
ekim ve sayım beyanı · 346
ekonomik irdeleme · 128
ekonomik yaklaşım · 127, 128, 130
ekonomik yorum · 128
eksik borç · 258
elektronik defter tasdiki · 165
elektronik ortamda tebliğ · 205
emsal bedel · 236
emsal ücret · 236
e-müstahsil makbuzu · 173
en az geçim indirimi · 72, 82

envanter · 231
e-Serbest Meslek Makbuzu · 172
eşitlik · 79, 80
e-tebligat · 205
evleviyet · 134
e-yoklama · 276

F

fatura · 169
fevkalade amortisman · 243
fiil ehliyeti · 54
fikri içtima · 348
fonkiyon gaspı · 187

G

gecikme faizi · 223, 365
gecikme zammı · 362
geçmişe yürüme · 76
geçmişe yürümeme · 117
gelir vergisi kesintisi · 141
genel tebliğ · 99
genel usulsüzlük · 318
Genel vergi hukuku · 46
genelge · 101
genellik ilkesi · 79
genişletici yorum · 132
gerçek geçmişe yürüme · 118
gerçek kişi · 52, 55
gider pusulası · 173
girişim sermayesi fonu · 245
gizleme · 335
görünürde birleşme · 348
götürü usulde vergileme · 196
gümrük uyuşmazlıkları · 287
gümrük vergisi · 287
Günlük müşteri listeleri · 178

H

haciz · 374
haciz varakası · 375
haczedilemeyecek mallar · 375
hak düşürücü süre · 252
hak ehliyeti · 54, 57

hata · 192
 hayatın olağan akışı karinesi · 411
 hesap hatası · 299
 hiyerarşik başvuru · 303
 hukuk devleti · 73, 74, 76, 92
 hukuka aykırı faaliyet · 133
 hukuka aykırılık unsuru · 313
 hukuki belirlilik · 117
 hukuki güvenlik ilkesi · 74, 87, 117, 224
 hukuki istikrar · 117

---

i

ibraz · 179
 icap · 412
 icra · 355
 içtihat · 102, 104, 124
 içtihatları birleştirme · 104
 içtima · 347
 idare hukuku · 43
 idarece tarhiyat · 196
 idarenin takdir yetkisi · 135
 idari işlem · 185, 219
 idari süreler · 251
 idari usul kanunu · 90
 idari yorum · 123
 iflas · 380
 ihbar · 331
 ihbar ikramiyesi · 332
 ihtirazi kayıt · 192
 ihtiyati haciz · 383
 ihtiyati tahakkuk · 385
 ikametgâh · 110, 429, 431
 ikametgâh ilkesi · 112, 114
 ikmalen tarhiyat · 192, 193
 ikramiye · 331
 iktisadi icap · 412
 ilan yoluyla tebliğ · 210
 ileriye yürümezlik ilkesi · 119
 ilk görünüş karinesi · 413
 indirim yöntemi · 436
 insan hakları · 67, 73
 İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi · 68
 iradi temsil · 58
 iradi temsilci · 56, 58
 irsaliye · 175
 ispat · 409
 ispat kuralları · 410
 istihkak · 377, 387

İstikrar ilkesi · 75
 istinaf · 393, 402
 istisna · 50
 istisna yöntemi · 434
 işe başlama · 157
 işi bırakma · 158, 266
 iştirak · 350
 itibari değer · 235
 izaha davet · 303, 316

K

kabahat · 310
 kabahatlerde birleşme · 347
 kamu yararı · 69, 75, 190, 224
 kanun · 88
 kanun teklifi · 89
 kanun yararına temyiz · 405
 kanun yolu · 401
 kanun yolundan vazgeçme · 307
 kanuni süreler · 250
 kanuni temsilci · 55, 56, 57
 kanuni(lik) unsuru · 311
 kanunilik ilkesi · 83
 kanunların ileriye yürümesi · 76
 Kanunların Yürürlüğe Girmesi · 116
 kapanış tasdiki · 164
 kapıya yapıştırma usulü · 207
 karine · 421
 karşılıklı anlaşma usulü · 115, 439
 karşılılık ilkesi · 79
 katılma payı · 343
 kaynak · 61, 424, 427
 kaynak ilkesi · 110, 114
 kazanılmış hak · 76
 kısıtlı · 55
 kıst amortisman · 242
 kıyas · 131, 132
 kıyas yasağı · 87, 129, 131, 136
 konkordato · 381
 konu · 189, 221
 kötü niyet · 130
 kural içi boşluk · 136
 kuvvetler ayrılığı · 68
 küçük · 55

L

lafzi yorum · 125
laiklik · 70
limitet şirket · 150

M

Maddi hukuk · 49
maddi unsur · 312
maddi vergi yükümlülüğü · 52
madenlerde amortisman · 243
mahsup · 223, 229
mahsup yöntemi · 436
maksat · 189, 201, 221
mal bildirimi · 372
mali güç · 55, 81
mali ikametgâh · 429
mali mühür · 165
mali müşavir · 149
malî tatil · 267
maliyet bedeli · 233
manevi unsur · 312
mantık kuralları · 134
matrah · 190
memur aracılığı ile tebligat · 210
metaverse · 446
miras · 145
mirasçılarının sorumluluğu · 146
mirasçılık belgesi · 146
Mirasın reddi · 146
Montesquieu · 62
muafiyet · 52
muhafaza · 179
muhasebe ve hesap hilesi · 333
mukayyet değer · 235
muris · 145
muvazaa · 130
mücbir sebep · 263, 328
mükellef · 51
müktesep hak · 76
mülkîlik · 110
müşamaha süresi · 253
müstahsil makbuzu · 173
mütalaa · 338

N

normal amortisman · 241
normal hesap dönemi · 164
normlar hiyerarşisi · 61, 94, 120

O

objektif yorum yöntemi · 126
olağan kanun yolu · 402
olağanüstü kanun yolu · 405
oran · 197
ortalama satış fiyatı · 236
oturma süresi · 431

Ö

ödeme · 324, 361
ödeme emri · 218, 370
ödeme gücü · 82
Ödeme gücü · 72
ödeme zamanı · 221
ölçülülük · 77
ölüm · 228, 266, 326, 331
ön izin ilkesi · 92, 181
önceden izin ilkesi · 92
örf · 64, 88, 106, 425
örf ve adet hukuku · 88
öze dokunmama · 77
özel hayatın gizliliği · 341
özel hesap dönemi · 164
özel hukuk · 44
özel işleri yapma suçu · 345
özel maliyet · 245
özel ödeme zamanları · 222
özel sözleşmeler · 58
özel usulsüzlük · 321
Özel vergi hukuku · 47
Özel vergi kanunları · 90
özelge · 101

P

peçeleme · 129, 130
perakende satış belgesi · 175

pişmanlık · 329
pişmanlık zammı · 330
posta yoluyla tebliğ · 206

R

Rapor Değerlendirme Komisyonu · 282
rayiç bedel · 235
reeskont işlemi · 235
resen tarhiyat · 192, 194
resen terkin · 158
rücu · 142, 143, 144, 147, 152
rücu hakkı · 141
rüçhan hakkı · 386

S

saklı pay · 145
sarih ilga · 119
sebep · 189
serbest hareketli kabahat · 314, 315
serbest meslek makbuzu · 171
sermaye itfası · 244
sevk irsaliyesi · 175
sirküler · 101
sistemik yorum · 125
siyasi haklar ve ödevler · 97
sonraki norm prensibi · 120
sorumluluk · 137
Sosyal devlet · 71, 72
sosyal devlet ilkesi · 81
Sözel yorum · 125
spesifik matrah · 190
stopaj · 139
suç ve cezada yasallık ilkesi · 312
suçun unsurları · 311
sübjektif yorum yöntemi · 125
süreler · 249
sürelerin hesaplanması · 261

Ş

şahsilik ilkesi · 110, 112, 429
şekil · 187, 220
şekli hukuk · 48
şekli vergi yükümlülüğü · 52

şikâyet · 345
şüpheli alacak · 243

T

tahakkuk fişi · 214
tahakkuku tahsile bağlı vergi · 217
tahsil zamanaşımı · 257
tahsilat · 217, 356
takas · 223, 325
takdir komisyonu · 236
takdir yetkisi · 184
tam korumalı mahsup · 439
tam mükellef · 112
tam mükellefiyet · 111, 431
tarh · 184, 186
tarh zamanaşımı · 254, 263
tarhiyat öncesi uzlaşma · 290
tarhiyat sonrası uzlaşma · 294
tarihi yorum · 125
tasarruf değer · 235
tasfiye · 143
taşıma irsaliyesi · 176
teamül · 106
tebligat · 198, 203, 204
tecil · 366
tehlikeli kabahat · 319
tekerrür · 352
teknik icap · 412
temel hak · 66, 78
Temel hak · 76
temel kanunlar · 89
teminat · 382
temsil · 56
temsil yetkisi · 55
temsilci · 56
temsili demokrasi · 68
temyiz · 393, 403
terkin · 225
tevkifat · 139
ticari icap · 412
tipiklik · 131, 312
tipleştirme · 131
toplu yoklama · 275
tüzel kişi · 52, 55, 143
tüzel kişiler · 57
tüzel kişilik · 57

U

Uluslararası Anlaşmalar · 93
uluslararası çifte vergilendirme · 433
uluslararası hukuk · 44, 107
uluslararası vergi anlaşmaları · 93
uluslararası vergi hukuku · 423
usul · 187
usul hukuku · 48
usulsüzlüğün iki kat uygulanması · 319
usulsüzlük cezaları · 318
uydurma hesap açmak · 334
uygunluğa dayalı doğruluk · 413
uygunluk denetimi · 149
uzlaşma · 227, 288, 327

Ü

ücret bordrosu · 177
üç boyutlu yazıcı · 445
üst makama başvuru · 271, 303
Üst norm · 121

V

Variş ülkesi prensibi · 111, 430
varis · 145
vasıtalı tebligat · 203
vatandaşlık ilkesi · 110, 429
vazgeçilen alacaklar · 244
veraset · 146
Veraset Belgesi · 146
veraset ilamı · 146
vergi · 39
vergi anlaşmaları · 425
vergi cennetleri · 446
vergi davası · 395
vergi değeri · 235
vergi denetim yolları · 273
vergi hataları · 227
vergi hatası · 192, 299
vergi hukuku · 40
vergi incelemesi · 277
vergi indirimi · 229
vergi kabahatleri · 310
vergi kaçakçılığı suçu · 333
vergi kesintisi · 139, 141

vergi mahremiyeti · 341
vergi ödevi · 42, 72, 78, 97
Vergi ödevi · 80
vergi sorumlusu · 53, 55, 137
vergi tarifesi · 197
vergi yargılama ilkeleri · 389
vergi yargısı · 389
vergi yükü · 82
vergi ziyayı · 314
vergi ziyayı cezası · 315
vergi ziyayı kabahati · 314
vergi ziyası cezası · 315
vergilendirme hatası · 300
vergilendirme işlemleri · 181
vergilendirme süreci · 181, 217
vergilendirme yetkisi · 108, 109, 427
verginin kanuniliği · 87
verginin kesinleşmesi · 214
verginin konusu · 50
verginin tahakkuku · 214
verginin unsurları · 109
vergiye uyumlu mükellefler · 229
vergiyi doğuran olay · 51, 182, 189, 357
veto · 89

Y

yanılma · 327
yanıltıcı belge · 335
yanlış izahat · 327
yapay zekâ · 445
Yargı · 63
yargı kararları · 102
yargılama hukuku · 43
yargılamanın iadesi · 406
yargılamanın yenilenmesi · 406
yargısal süreler · 251
Yargısal Yorum · 124
yasaklanmış faaliyetler · 133
yasallık ilkesi · 83
yasama organı · 50, 63, 89, 109
yasama yorumu · 123
yazılı kaynak · 64
yeminli mali müşavir · 149
yersellik · 427
yetki · 185, 200, 219
yetki gaspı · 187
yetki saptırması · 190
yetki tecavüzü · 187

yoklama · 157
yolcu listesi · 178
yorum · 44, 51, 122
yorum metotları · 124
Yorum türleri · 123
Yürütme · 63
yürütmenin durdurulması · 408
yürütmenin durması · 216, 218, 222

Z

zamanaşımı · 224, 253
zamanaşımının durması · 259
zamanaşımının kesilmesi · 258
zımnî ilga · 120
zincirleme suç · 349
zor durum · 264